

**ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЛБАРЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ЦААШДЫН ЗОРИЛТ,
ХЭТИЙН ТӨЛӨВИЙН ТАЛААРХИ СУДАЛГАА - МЭДЭЭЛЭЛ**

Н. Түвшинтөгс, Б. Ариунжаргал

НЭГ. ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЛБАРЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Манай улсын эрчим хүчний систем нь Төвийн бүсийн эрчим хүчний систем, Дорнод бүсийн эрчим хүчний систем, Баруун бүсийн эрчим хүчний систем, Алтай-Улиастайн эрчим хүчний систем гэсэн дөрвөн хэсгээс бүрдэж 7 дулааны цахилгаан станц, Дөргөн, Тайширын усан цахилгаан станц, Алтай, Улиастайн дизель станцууд болон бага чадлын сэргээгдэх эрчим хүчний үүсвэрүүдээс цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэн 220 кВ-ын 5 дэд станц, 1044 гаруй шугам, 110 кВ-ын 30 гаруй дэд станц 3240 км шугам, 0,4 кВ-ын 3300 гаруй дэд станц, 15000 гаруй км цахилгаан дамжуулах шугамаар хэрэглэгчдэд цахилгаан түгээж байна.

Монгол улсын цахилгаан эрчим хүчний эх үүсвэрийн суурилагдсан хүчин чадал 913 МВт, боломжит чадал нь 670 гаруй МВт байгаа бол оргил ачаалал нь 715 МВт хүрч чадлын дутагдалд орж ОХУ-аас импортоор цахилгаан эрчим хүч авч байна. ТЭХС-ийн оргил ачааллын дундаж өсөлтийг 3 хувиар авч, улс орны хөгжлийн гол тулгуур болох говийн бүсийн уурхайнуудын хэрэглээний ачааллыг нэмж тооцоход цахилгаан үйлдвэрлэх эх үүсвэрүүдийн хүчин чадал 2010 оноос дутагдаж эхлэх бөгөөд 2020 он гэхэд 700 гаруй МВт чадал дутахаар байна. Өнөөдөр манай 2 аймаг эрчим хүчний нэгдсэн системд холбогдоогүй хязгаарлагдмал цагаар цахилгаан эрчим хүчээр хангагдаж байна. Завхан, Говь-Алтай аймгийг эрчим хүчний байнгын эх үүсвэрт 2011 онд багтаан холбохоор төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлж эхлээд байна.

Бүс нутгийн хэрэглэгчдийг дотоодын эх үүсвэрээс цахилгаанаар хангах, ТЭХС-д нөхөн сэргээгдэх болон бусад эрчим хүчний нөөцийг ашигласан шинэ үүсвэрүүдийг бий болгон эрчим хүчний нөөцийг зохистойгоор ашиглах эхлэлийг тавих, стратегийн болон томоохон орд газруудыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулахад шаардагдах эрчим хүчний шинэ эх үүсвэрүүдийг байгуулж уул уурхайн үйлдвэрлэлийг цахилгаанаар бүрэн хангахын зэрэгцээ том чадлын цахилгаан станц барьж орчин үеийн дэвшилтэт технологид суурилсан, нэмүү өртөг шингэсэн цахилгаан эрчим хүчийг БНХАУ-д экспортлох нь салбарын санхүүгийн чадавхид төдийгүй улс орны эдийн засагт чухал хувь нэмрийг оруулах юм.

Эрчим хүчний салбарын дүнгээр 2008 онд 4000,6 сая кВ.ц цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэж, импортоор 197,8 сая кВт.ц цахилгаан худалдан авч, экспортод 15,9 сая кВт.ц цахилгаан гарган, 3093.3 сая кВ.ц цахилгаан, 7237,9 мян.Гкал дулааны эрчим хүчийг хэрэглэгчдэд түгээсэн. Хэрэглэгчдэд борлуулсан цахилгаанаас 165,1 тэрбум төгрөг, дулаанаас 38,5 тэрбум төгрөг, нийт 203,6 тэрбум төгрөгийн эрчим хүчний борлуулалт хийгдээд байна.

2009 онд Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар дулаан, цахилгааны эх үүсвэрийн найдвартай ажиллагааг дээшлүүлэх төсөл арга хэмжээнд 3,1 тэрбум төгрөг, Улаанбаатар Дархан хот болон аймгийн төв, суурин газруудын дулаан хангамжийг сайжруулах төсөл арга хэмжээнд 13,24 тэрбум төгрөг, сум суурин газрыг цахилгаанаар хангах, төв болон бүс нутгийн цахилгаан хангамжийг найдваржуулахад 17,24 тэрбум төгрөг, нийт 33,57 тэрбум төгрөгийн төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн нь хэрэглэгчдийн өсөн нэмэгдэж байгаа эрчим хүчний хэрэглээг найдвартай, тасралтгүй хангахад чухал ач холбогдолтой боллоо.

Монгол улсын Засгийн газрын 2009 оны 1 дүгээр сарын 20-р тогтоолоор 2009-2012 онд түлш, эрчим хүчний салбарт 259,2 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтыг үе шаттайгаар хийхээр зааж өгсөн нь маш чухал ач холбогдолтой шийдвэр болсон. Энэ тогтоолыг

хэрэгжүүлэх тал дээр цаашид ихээхэн анхаарч хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээг зөв төлөвлөн ажиллах явдал чухал байна. Цахилгаан станцын нүүрсний нөөцийг бүрдүүлэх ажлын хүрээнд дулааны цахилгаан станцууд 20 хоногийн нөөцтэй байх шаардлагатай байгаа бөгөөд энэ нөөцийг цахилгаан станцууд санхүүгийн хүндрэлийн улмаас бүрдүүлж ажиллаж чадахгүй байсан тул 2 тэрбум төгрөгийн төсвийн зээлээр нүүрсний нөөцийг бүрдүүлж байна.

Монгол улсын Засгийн газар сэргээгдэх эрчим хүчний ашиглалтыг хөгжүүлэх явдлыг хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлийн нэг болгохоор зааж, 2005 оны 6-р сарын 9-нд УИХ-аас “Сэргээгдэх эрчим хүчний үндэсний хөтөлбөр”-ийг баталсан юм. Түүнчлэн 2007 оны 1 дүгээр сарын 11-ний өдөр “Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хууль”-ийг баталж, сэргээгдэх эрчим хүчийг хөгжүүлэхэд тэргүүлэх ач холбогдол өгөх, энэ салбарт гадаад дотоодын хөрөнгө оруулагчдыг татах эрх зүйн таатай орчинг бүрдүүлэх зорилгоор сэргээгдэх эрчим хүчний үнийг хуульчилан тогтоож, арваас доошгүй жил урт хугацаанд тогтвортой мөрдөх болсноор манай оронд сэргээгдэх эрчим хүчийг ашиглах үйл ажиллагаа илүү хурдацтай хөгжих бодлого, эрх зүйн орчин бүрдсэн юм.

Өнөөгийн байдлаар сэргээгдэх эрчим хүчний суурилагдсан чадал нь Дөргөн, Тайширын усан цахилгаан станцууд ашиглалтад орсноор нийт эрчим хүчний суурилагдсан чадлын 3,52 хувь эзлэх болсон. Аймгийн төв, сум суурин газрын дулаан хангамжийн асуудал өмнө нь нийтийн аж ахуйн салбараа даган Барилга хот байгуулалтын яамны харьяалалд байсан ба сүүлийн жилүүдэд орон нутгийн болон хувийн өмчлөлд шилжсэн боловч 1990 оноос хойш зах зээлийн болон нийгмийн шилжилтийн үед аймгуудын дулаан хангамжийн асуудал төр засгийн бодлогын гадна үлдсэн байна. Дулаан хангамжийн систем нь төрийн болон орон нутгийн засаг захиргааны онцгой анхааралд байх учиртай. Орон нутгийн дулаан хангамжтай Увс, Ховд, Сэлэнгэ, Баян-Өлгий, Дорноговь гэсэн 5 аймгийн төв, мөн 2010 онд станц барихаар төлөвлөгдөж байгаа Хөвсгөл, Сүхбаатар аймгийн дулаан хангамжийн асуудлыг өмчлөл болон техникийн бодлогын хувьд шийдвэрлэх шаардлагатай байна.

2001 онд “Эрчим хүчний тухай хууль” батлагдсан бөгөөд энэ хуулийн хүрээнд 2002 онд эрчим хүчний үйлдвэрүүд бүтэц зохион байгуулалтын өөрчлөлтөд орж бие даасан компаниуд үүсч, Эрчим хүчний зохицуулах газар, Диспетчерийн үндэсний төв байгуулагдан зах зээлийн шинэ загвар болох нэг худалдан авагчтай загварт шилжин ажилласан. Мөн эрчим хүчний салбарт гадны зээл тусламжаар хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээний үр дүнд цахилгаан станцуудын найдвартай ажиллагаа дээшлэн аваари саатал буурч зохих үр дүнд хүрсэн. Үүний үр дүнд эрчим хүчний үйлдвэрүүдийн орлого төвлөрүүлэлт эрс сайжирч 2002 онд борлуулалтын орлого төвлөрүүлэлт 76 хувь байсан бол энэ үзүүлэлт жил бүр дээшилснээр 2008 онд 98 хувь болж өсчээ.

Төрөөс эрчим хүчний (нүүрс, цахилгаан дулаан) үнийг олон жилийн туршид хязгаарлалттай барьж ирсэн учир ЭХЗГ-аас эрчим хүчний үйлдвэрүүдийн тарифийг алдагдалтай, өөрөөр хэлбэл өөрийн өртгөөс доогуур баталж, тэр нь үйлдвэрүүдийн санхүүгийн чадавхийг доройтуулан, хөрөнгө оруулалт, засвар шинэчлэлийн ажлыг зохих ёсоор хийж чадахгүй байдалд хүргэж салбарыг техникийн болон санхүүгийн нэн хүнд байдалд оруулж байна.

Эрчим хүчний компаниуд хөрөнгийн дутагдалтай байдлаас шалтгаалан үндсэн тоноглолын гарафикт их засварын ажлуудын 60-70 хувийг хийж үлдсэн хэсгийг бүрэн гүйцэтгэж чадахгүй хойшлуулсаар иржээ. Үүнээс болж тоноглолын найдвартай ажиллагаа алдагдан цахилгаан дамжуулах, түгээх сүлжээний хэмжээнд томоохон аваари саатлууд гарч хэрэглэгчдийн цахилгаан хангамж удаа дараа доголдож, эрчим хүчний компаниуд хөрөнгө мөнгөний болон сэлбэг материалын нөөцийн хомсдлоос үүдэлтэй хүнд нөхцөл байдалд ажиллаж байна. Төвийн бүсийн цахилгаан станцууд Багануур, Шивээ овоо, Шарын голын уурхайнуудаас нүүрсээр хангагдаж жилд 4,6 сая тонн нүүрс хэрэглэж байна.

Багануурын уурхай нь 3,0 сая тонн нүүрс олборлон төвийн бүсийн “ДЦС.2” ХК, “ДЦС.3” ХК-ийн нүүрсний хэрэглээг 100 хувь, “ДЦС.4” ХК-ийн нүүрсний хэрэглээний 50 хувийг, сүүлийн жилүүдэд ДаДЦС, ЭДЦС -уудын нүүрсний зохих хэсгийг, төвийн бүсийн эрчим хүчний системийн нүүрсний хэрэглээний 80.0 гаруй хувийг нүүрсээр хангаж байна. “Шивээ-Овоо” ХК жилдээ 1,3 сая тонн нүүрс олборлосноос “ДЦС.4” ХК-д 1,2 сая тонн нийлүүлсэн. “Шарын гол” ХК жилдээ 0,6 сая тонн нүүрс олборлосноос 0,5 сая тонн нүүрсийг Дархан, Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын хэрэгцээнд нийлүүлсэн байна.

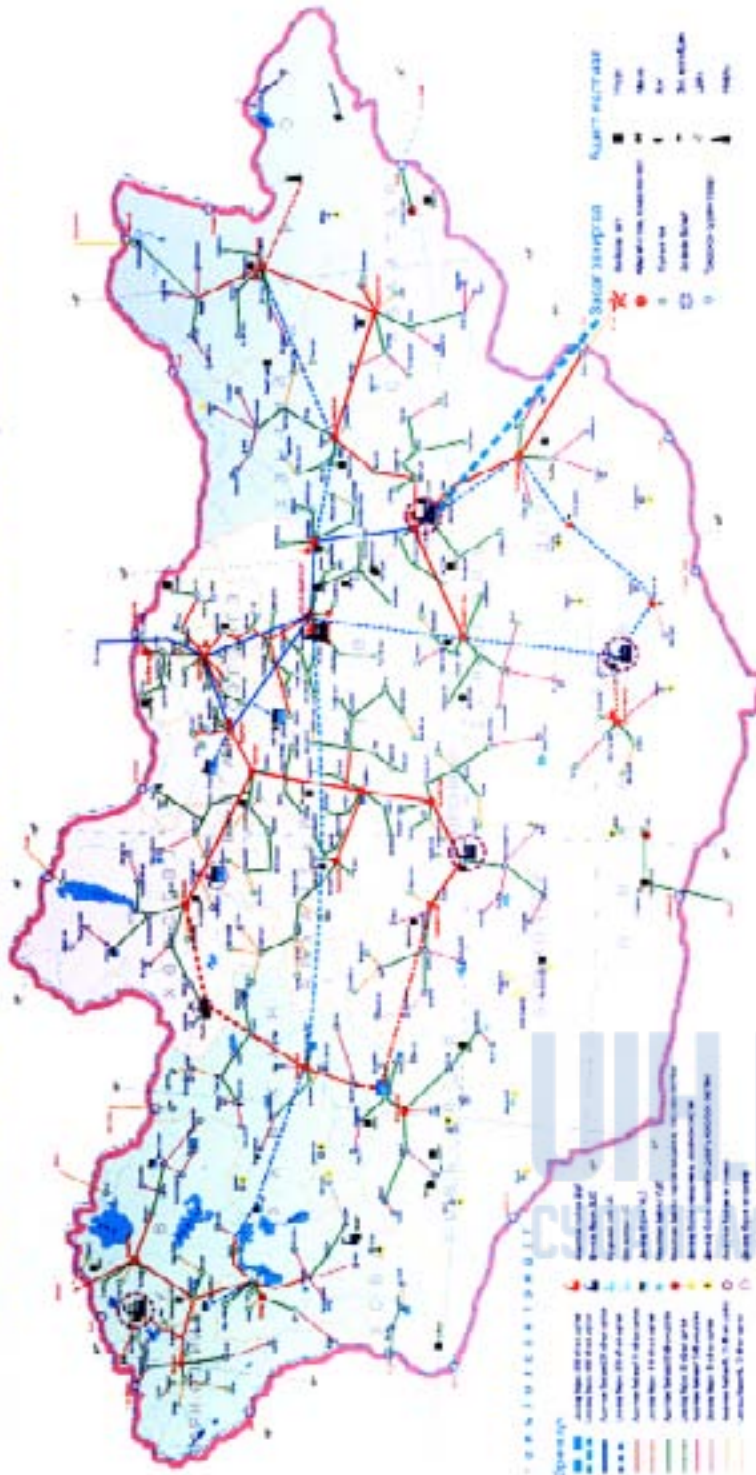
Станцуудын өглөгийн 36,5 хувь буюу 24,4 тэрбум төгрөг нь нүүрсний уурхайнуудад төлөх өр байна. Үүнээс шалтгаалж Багануур болон Шивээ-Овоогийн нүүрсний уурхайнууд эргэлтийн хөрөнгийн хомсдолд орж төлөвлөсөн техник, зохион байгуулалтын арга хэмжээ, хөрөнгө оруулалтыг хэрэгжүүлэх боломжгүй байдалд хүрч үйлдвэрлэлийн хэвийн үйл ажиллагаа алдагдаж, хүндрэл учрах нөхцөл бүрдээд байна. Эрчим хүчний салбарт тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч томоохон 18 компани нь 2009 оны эхний хагас жилд 166,7 тэрбум төгрөгийн үйл ажиллагааны борлуулалтын орлого олж, 197,4 тэрбум төгрөгийн зардал гарган үндсэн үйл ажиллагаанаас 30,7 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай ажилласан ба татварын дараах балансын алдагдал 64,4 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад алдагдал 55,3 тэрбум төгрөгөөр, оны эхэнтэй харьцуулахад 40,0 тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдсэн байна.

Их хэмжээний балансын алдагдалтай ажиллахад валютын ханшны өөрчлөлт гол нөлөө үзүүлжээ. Компаниуд валютын ханшны өөрчлөлтөөс 37,1 тэрбум төгрөгийн адагдал хүлээсэн. Балансын алдагдалтай ажиллахад нөлөөлсөн өөр нэг хүчин зүйл бол тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч компаниудын тариф бодит өртөг зардалд хүрэхгүй байгаа явдал юм. Эрчим хүчний салбар зохицуулалтад орж олон нааштай эерэг үр дүн гарч байгаагийн зэрэгцээгээр бүтцийн өөрчлөлт хийгдэхээс өмнө болон түүнээс хойш ч шийдвэрлэж чадахгүй байгаа нэг томоохон асуудал нь салбарын өр, авлагын сүлжээ юм. Эрчим хүчний үйлдвэр, уурхай, бэлтгэн нийлүүлэгч, хэрэглэгчийн хоорондын өр, авлагын хэмжээ дорвитой буурахгүй байгаагаас компаниуд хөрөнгийн эх үүсвэрийн хомсдолд орж санхүүгийн хувьд хүндрэлтэй байдалд орж байна.

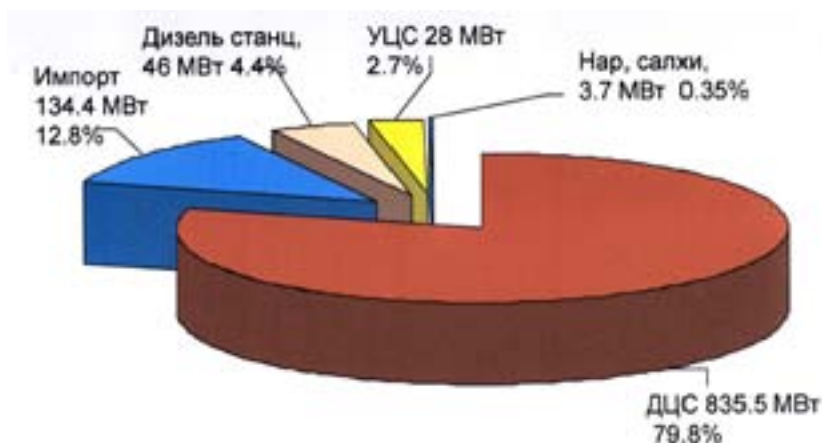
Хэдийгээр 2008 оны 7-р сард эрчим хүчний үнэ тарифыг зохих хэмжээгээр нэмсэн боловч энэ нь нүүрс, нефть болон тээврийн үнийн өсөлтийг хаах хэмжээнд нэмсэн тул эрчим хүчний тоноглолын их засвар, шинэчлэх хөрөнгө оруулалтыг санхүүжүүлэхэд хүрэлцээгүй байна. 2009 оны 12 дугаар сарын 1-ний байдлаар цахилгаан, дулаан үйлдвэрлэх, түгээх, хангах үйл ажиллагаа эрхэлдэг 17 ТЗЭ компаниудын бусдаас авах авлага 30,6 тэрбум төгрөгт, бэлтгэн нийлүүлэгч, харилцагч байгууллагуудад өгөх өглөг 67 тэрбум төгрөгт хүрээд байна. Эрчим хүчний салбарт “Эрчим хүчний тухай хууль”, “Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хууль”, “Эрчим хүчний нэгдсэн систем хөтөлбөр”, “Сэргээгдэх эрчим хүчний үндэсний хөтөлбөр”, “100,000 нарны гэр хөтөлбөр” зэрэг хууль эрх зүй, бодлогын баримт бичгүүдийг батлуулан мөрдөж, хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ НЭГДСЭН СИСТЕМ

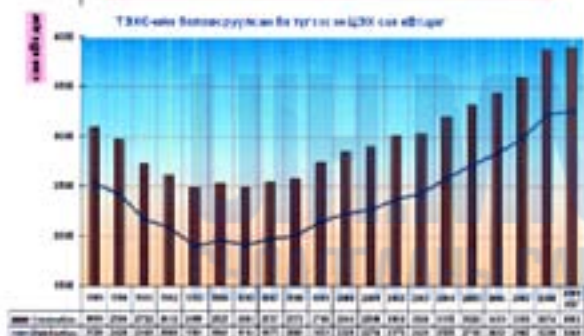
Эрчим хүчний үйлдвэрлэлийн чадлын бүтэц

Төвийн бүсийн цахилгаан станцууд ба ЦДАШ

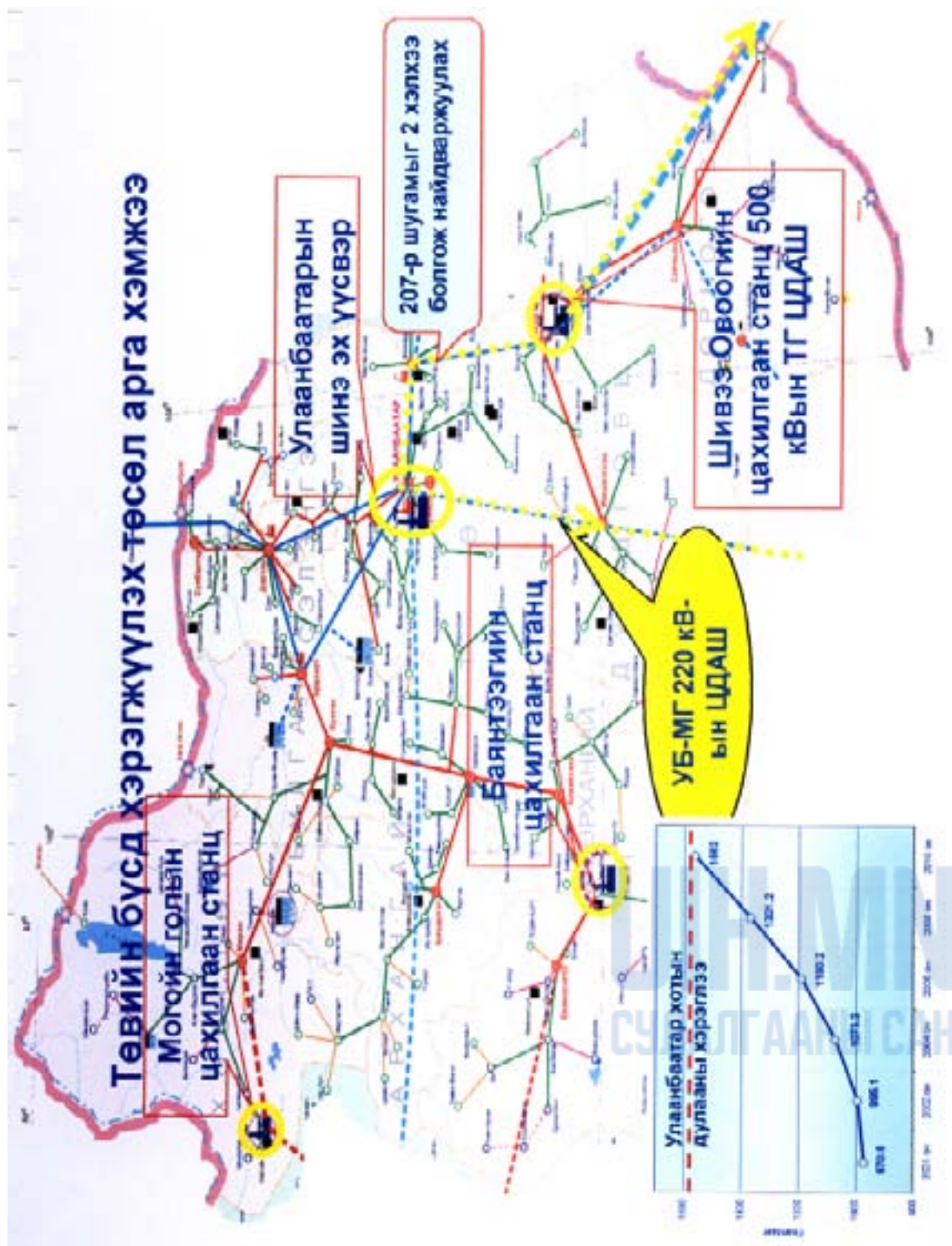
Цахилгаан станц	Ашиглалтанд орсон он	Суурилагдсан чадал МВт	Ашиглалтын дуусах хугацаа	Суурилагдсан чадлын ашиглалтын хувь
ДЦС-2	1961	21,5	Дууссан сунган ашиглаж байна.	63
ДЦС-3	1968	136	2011	56
ДЦС-4	1983	560	2028	57
Дархан ДЦС	1966	48	2013	60
Эрдэнэ т.ДЦС	1987	28,5	2032	58
Нийт ТБЭХС		794		

Хүчдлийн түвшин кВ	ЦДАШ км
220	1044
110	2981,9
35	5588
15	1079
6-10	8196

Баруун бүсийн эрчим хүчний систем

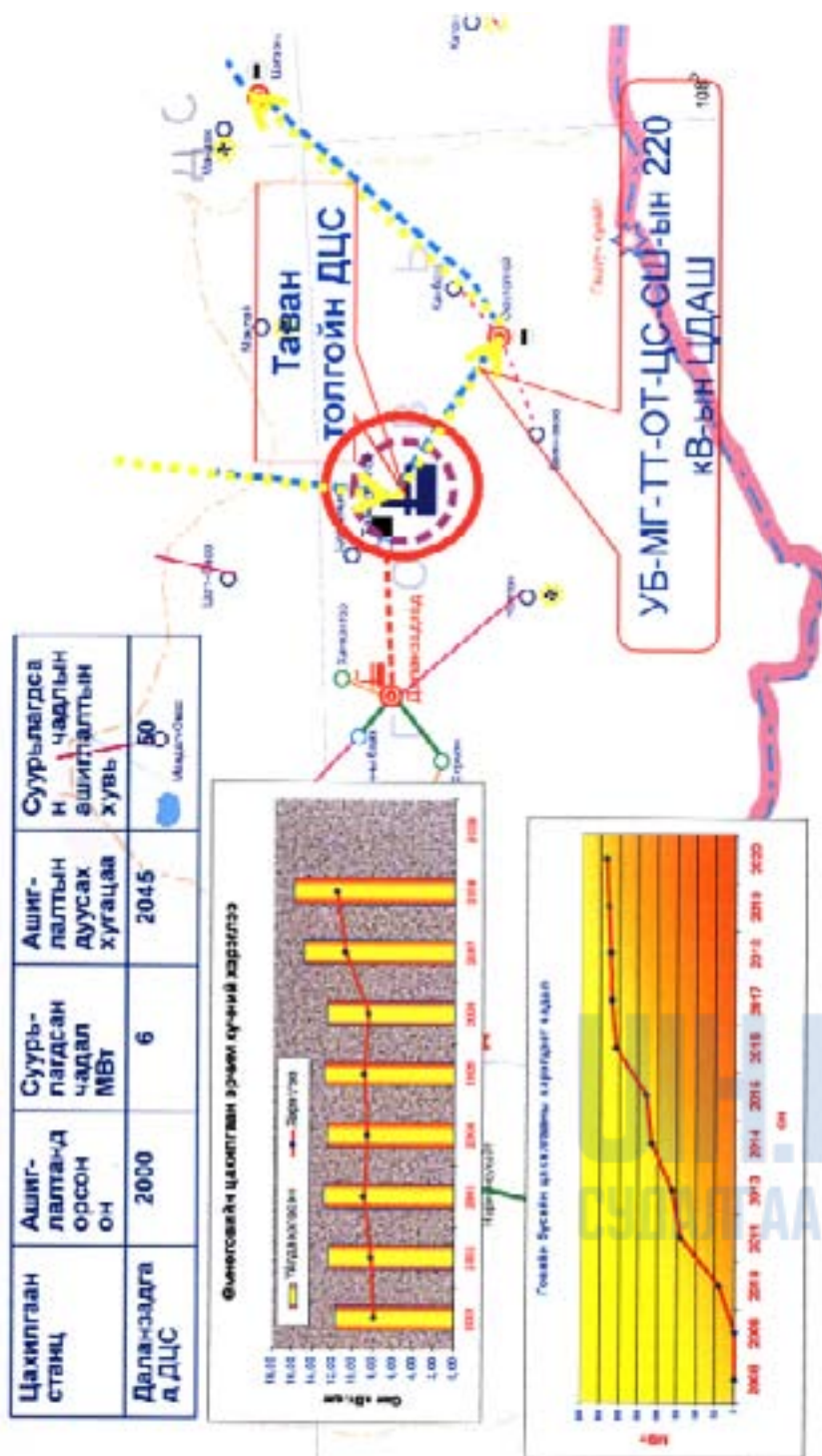
Алтай-Улиастайн эрчим хүчний систем

Цахилгаан станцын марк, уул	Хүчин чадал /кВт/г		Хэрэглэгчдийн хүлээгдэж байгаа ачаалал /кВт/ц
	Суурьлагдсан	Одоо авч байгаа	
Говь-Алтай САТ-3508-4ш САТ-С-18-4ш	3600	2400	4200
Завхан ДГ-72-6ш Volvo 500кВт-2ш САТ-500кВт-ын 3ш	5400	4200	4500
Тайширын УЦС	11000	400	4100
2007-2008 онд хөрөнгө оруулалтаар баригдсан залгаадаагүй байгаа шугам дэд станцууд	Шугамын урт км	Чадлын МВА	
Говь-Алтай	762,12	6,37	
Завхан	883,05	10,81	

[illegible]

Өмнөд говийн бүсийн цахилгаан хангамж

ХОЁР. ЦААШДЫН ЗОРИЛТ, ХЭТИЙН ТӨЛӨВ

Нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн нөхцөл байдал, цаашдын хөгжлийн чиглэлтэй уялдуулан “Эрчим хүчний тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай” хуулийн төслийг боловсруулж байгаа ба энэ төсөлд төрийн байгууллагуудын эрх, үүргийн хуваарилалтад тодорхой өөрчлөлтүүдийг оруулах, нийгмийн сэтгэл зүйд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, салбарын эдийн засаг, санхүүгийн чадавхийг дээшлүүлэхэд төрийн зүгээс дэмжлэг үзүүлэх, ард иргэдийн нийгмийн халамжийн хэсгийг төр өөртөө үүрэх, эрчим хүчний зохицуулагчдын зөвлөлийг аж ахуйн ажлаас чөлөөлөн зөвхөн зохицуулалтын ажлаа гүйцэтгэх, тус зөвлөлийн бие даасан байдлыг хангах, эрчим хүчний үйлдвэрлэл, дамжуулалт, түгээлт хангалтын өртгийг үйл ажиллагаа явуулахад шаардагдах болон оруулсан хөрөнгийн өгөөжийг ашгийн зохих түвшинг хангасан байхаар тус тус тусгажээ.

Хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох нэг чиглэл нь эрчим хүчний талаар төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг бөгөөд Монгол улсын үндэсний хөгжлийн цогц бодлоготой уялдуулан эрчим хүчний хөгжлийн чиг хандлагыг 2009-2021 он, 2021-оноос хойш гэсэн хоёр үе шаттай хэрэгжүүлэхээр бодлогын баримт бичгийг боловсруулсан бөгөөд салбарын хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлүүдийг дараах байдлаар томъёолсон байна.

1. Эрчим хүчний салбарын найдвартай ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангах
2. Салбарын техник технологийн шинэтгэл хийх
3. Улс орон, бүс нутаг, хөрш орнуудтай хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх
4. Эрчим хүчний салбарын эдийн засгийн чадавхийг дээшлүүлэх

Эдгээр тэргүүлэх чиглэлийг бодлого болгон хэрэгжүүлснээр Монгол улсын эдийн засгийн өсөлт, тогтвортой хөгжил, үндэсний аюулгүй байдлыг хангах онцгой ач холбогдол бүхий эрчим хүчний салбарыг өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэгцээг тогтвортой хангасан, үр ашигтай, хэмнэлттэй, байгаль орчинд хал багатай техник, технологийг нэвтрүүлсэн хувийн хэвшлийг дэмжсэн, эрчим хүч экспортлох чадамж бүхий салбар болгон хөгжүүлэх юм. Эрчим хүчний өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэгцээг хангах нэг арга нь хэмнэлтийн бодлого юм.

Өнөөдөр Монгол улсын эрчим хүчний салбар нь үйлдвэрлэсэн эрчим хүчнийхээ 16 гаруй хувийг станцын дотоод хэрэгцээнд ашиглаж, дамжуулах сүлжээнд 3,6 хувь, түгээх сүлжээнд 17 гаруй хувийг алдаж байна. Хэрэглэгчид ч эрчим хүч ихээхэн зарцуулдаг тоног төхөөрөмж хэрэглэж байгаа нь үр ашиг багатай илүү хэрэглээг бий болгож байна. Иймд эрчим хүчний зохистой үр ашигтай хэрэглээг төрийн бодлогоор дэмжиж хууль эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх хэрэгтэй байна.

Цаашид дараах асуудлыг шийдвэрлэх шаардлагатай байна. Монгол улсын үндэсний аюулгүй байдал, эрчим хүчний найдвартай тасралтгүй ажиллагааг хангах, салбарын бүтэц, зохион байгуулалт, хууль эрх зүйн орчныг сайжруулах, хүний нөөцийг бэхжүүлэх, чадавхийг нь дээшлүүлэх, техник технологийн шинэтгэл хийх зорилтыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

Хууль эрх зүйн орчны хүрээнд:

- “Эрчим хүчний тухай хууль” -д нэмэлт өөрчлөлт оруулах,
- Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлогын баримт бичиг гаргах,
- “Хэмнэлтийн тухай хууль” -ийн төсөл боловсруулан батлуулж, мөрдүүлэх,
- Эрчим хүчний өрсөлдөөнт зах зээлийн загварыг бий болгох.

Хөгжлийн бодлогын хүрээнд:

- Улаанбаатарын 5 -р цахилгаан станцыг даруй барьж эхлэх, дулааны сүлжээний

- нэвтрүүлэх чадварыг нэмэгдүүлэх,
- Могойн голын нүүрсний ордыг түшиглэн нүүрсээр ажиллах дулааны цахилгаан станц барьж Говь-Алтай, Завханы эрчим хүчний системд холбон Алтай-Улиастайн системийг байнгын найдвартай цахилгааны эх үүсвэртэй болгох,
 - Өмнөд говийн бүсийн ЦЭХ-ний хэрэглээг эхний ээлжинд хангах Улаанбаатар-Мандалговь-Тавантолгойн 220 кВ -ын ЦДАШ, дэд станцуудыг барьж ашиглалтад оруулах,
 - Таван толгойд 400 МВт-аас доошгүй чадалтай цахилгаан станц барьж төвийн системтэй холбон Говийн бүсийн өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэгцээг хангах хөтөлбөр гарган хэрэгжүүлэх, цаашид уул уурхайн салбарын хөгжилтэй уялдан бий болох цахилгааны хэрэглээг дотоодын эх үүсвэрийн хүчин чадлыг ашиглах, нэмэгдүүлэх замаар шийдвэрлэх,
 - Шивээ-Овоогийн орчимд том чадлын цахилгаан станц барьж, эрчим хүч экспортлохоос гадна Төвийн эрчим хүчний найдвартай ажиллагааг хангах,
 - Зүүн бүсийн өсөн нэмэгдэж байгаа эрчим хүчний хэрэгцээг хангахын тулд Багануур-Өндөрхаан - Чойбалсангийн 220 кВ -ын ЦДАШ -ыг барих, одоо ашиглагдаж байгаа эх үүсвэрийг өргөтгөх, шинээр эх үүсвэр барих, улмаар тус бүс нутагт Атомын цахилгаан станц барих судалгааг хийх,
 - Баруун бүс нутагт Хар тарвагатай, Нүүрст хотгор, Хөшөөт зэрэг уурхайнуудын аль нэгийг түшиглэн нүүрсээр ажиллах дунд чадлын цахилгаан станц барьж тус бүс нутгийн эрчим хүчний хэрэглээг дотоодоосоо хангах,
 - Улаанбаатар хотын цахилгаан хангамжийг найдвартай болгох, кабель шугамуудыг шинэчлэх, “100000 мянган айлын орон сууцны хөтөлбөр”-ийн дэд бүтцийг байгуулах үүднээс 110 кВ-ын 2 дахь тойрог шугам, дэд станцууд, түгээх сүлжээг шинээр барих,
 - Орон нутгийн дулаан хангамжийн асуудлыг цогцоор нь шийдвэрлэх,
 - Салбарын бодлого, хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээнүүдийн суурь судалгаа хийх,

Салбарын санхүү, эдийн засгийн байдлыг сайжруулах хүрээнд:

- Монгол улсын төсвөөс хөрөнгө оруулалт хийх санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх замаар түлш, эрчим хүчний компаниудын хоорондын өр авлагыг бууруулах зохицуулалтын арга хэмжээ авах,
- Эрчим хүчний салбарын төрийн өмчийн компаниудын гадаадын урт хугацаат зээлийн үндсэн өр болон зээлийн хүүгийн төлбөр төлөлтийн хугацааг хойшлуулах асуудлыг зохицуулах,
- Импортын цахилгааны чадлын төлбөрөөс татвар авахгүй байх (энерги, чадлаас давхар татвар авдаг), НӨАТ-ын давхардлыг арилгах, борлуулалтын орлого орсон үед нь төлүүлдэг болгох нэмэлт зохицуулалтыг нэмэгдсэн өртгийн татвар болон Гаалийн татварын хуульд оруулж шийдвэрлэх,
- Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой түлш, эрчим хүчний компаниудын эдийн засгийн үр ашгийг нэмэгдүүлж, үйл ажиллагааг нь сайжруулах зорилгоор хувьчлах, хувийн хөрөнгө оруулалтыг татан оруулах, гадаад, дотоодын нэр хүнд бүхий компани, багуудтай менежментийн гэрээ байгуулах асуудлыг шийдвэрлэх,

Салбарын найдвартай ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангах зорилтуудын хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ:

2009 - 2021 онд:

- Улаанбаатар хотод ДЦС-5-ыг барьж ашиглах,
- Чойр-Нялгын нүүрсний сав газарт том чадлын ДЦС барьж ашиглах, цахилгаан экспортлох,
- Тавантолгойн ДЦС барьж ашиглах,
- Баянтээгийн дулааны цахилгаан станцыг барьж ашиглах,
- Могойн голын ДЦС барьж ашиглах,
- ДБЭХС -д дунд чадлын атомын цахилгаан станц барих,
- ББЭХС-д нүүрсний ордыг түшиглэн ДЦС барьж ашиглах,
- Дунд чадлын УЦС-ыг барих асуудлыг шийдвэрлэх,
- Улаанбаатарын ДЦС-4-ийн цахилгаан, дулааны хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх,
- Улаанбаатарын ДЦС-3-ын цахилгаан станцын дунд даралтын хэсгийг эхний ээлжинд иж бүрэн шинэчлэн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх,
- Улаанбаатарын ДЦС-2-ыг түшиглэн коксон түлшний үйлдвэр байгуулан, станцын хүчин чадал, үр ашгийг дээшлүүлэх,
- Дархан, Эрдэнэтийн станцуудын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, техникийн шинэчлэл хийх,
- Улаанбаатар хотын дулаан хангамжийн системийг өргөтгөн дулааны шугам хоолой, насос станцын тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх,
- Дархан хотын дулаан хангамжийн системийг хаалттай системд шилжүүлэн тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх,
- Эрдэнэт хотын дулаан хангамжийн системийг өргөтгөх, шинэчлэх,
- Улаанбаатар хотын цахилгаан дамжуулах, түгээх сүлжээг өргөтгөх, шинэчлэх,
- Аймгуудын төвийн дулаан хангамжийн системийн харьяаллыг шийдвэрлэж, дулаан хангамжийн зуух, тоног төхөөрөмж, халаалтын системийн техник, технологийг шинэчлэх, дулаан хангамжийн болон хэрэгцээний халуун усны төвлөрсөн системийг бий болгох
- Хүн амын төвлөрөл өндөртэй дүүргийн хэрэглэгчдийн цахилгаан дамжуулах, түгээх шугам дэд станцыг техник ашиглалтын дүрмийн шаардлагын дагуу 2-оос доошгүй хэлхээтэй болгож нэг хэлхээний ачааллыг 50 хувиас ихгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлж аюулгүй байдлыг хангах,
- Стратегийн ач холбогдолтой болон улс орны эдийн засагт нөлөө бүхий том хэрэглэгчид болон нэг хоёрдугаар зэргийн хэрэглэгчдийн цахилгаан хангамжийг
- 2 - 3 талын тэжээлтэй болгох,
- Улаанбаатар хотод болон эрчим хүчний нэгдсэн системд цахилгаан дамжуулах сүлжээний битүү хэлхээг бий болгон хэрэглэгчдийг 2 талын тэжээлээр хангах,
- Эрчим хүчний үйлдвэрүүдэд шинэ техник, технологи нэвтрүүлэх замаар хөдөлмөр хамгааллыг сайжруулах,
- ОХУ-аас ТЭХС-д 175 МВт-аас ихгүй чадлын цахилгааныг импортоор авах,
- 50 МВт-ын салхин паркийг барьж ТЭХС-д холбогдох,
- 50 МВт-аас доошгүй хүчин чадал бүхий ус хуримтлуурт цахилгаан станц барьж ТЭХС-д холбох,
- Эрчим хүчний тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг боловсруулах,
- Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах,
- Эрчим хүчний мастер төлөвлөгөөг боловсруулан хэрэгжүүлэх,
- Монгол Улсын эрчим хүчний авулгүй байдлыг тодорхойлох шалгуур үзүүлэлтийг шинэчлэн, аюулгүй байдалд үнэлэлт дүгнэлт өгч ажиллах,

- Эрчим хүчний хангамжийн найдвартай ажиллагааг хангах аюулгүй нөөцийг бүрдүүлэх журмыг баталж, хөрөнгийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэх,
- Салхи нарны эрчим хүчний иж бүрэн судалгаа хийж, сэргээгдэх эрчим хүчний хөтөлбөрийг шинэчлэх,
- ТАХС-ийг ӨБЭХС-тэй холбох 220 кВ-ийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барьж ашиглах,
- ТЭХС-ийг АУЭХС-тэй холбох цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барьж ашиглах,
- Төвийн бүсийн цахилгаан дамжуулах сүлжээний шинэчлэлийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх,
- “Сэргээгдэх эрчим хүчний үндэсний хөтөлбөр”, “100000 нарны гэр” хөтөлбөрүүдийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх,
- Алслагдсан сум суурин газар, бие даасан жижиг хэрэглэгчид, айл өрхийн цахилгаан, дулааны хангамжид сэргээгдэх эрчим хүч, газрын гүний дулаан, био түлшийг ашиглах,
- Систем хоорондын мэдээлэл, удирдлагын оновчтой тогтолцоог бий болгож, шуурхай зохицуулалт, техник хяналтын нэгдсэн байдлыг хангах,
- Шинэ техник, технологид тулгуурлан салбарын мэргэжилтний сургалтын цогц бодлого хэрэгжүүлэх,
- Мэргэшсэн боловсон хүчний нөөцтэй байх, ажлын байрны сургалтыг эрчимжүүлэн чанарыг сайжруулах,
- Эрчим хүчний чиглэлийн дээд сургууль, коллежийн сургалт, тусгай мэргэшлийн сургалтуудын чанарыг сайжруулах, өндөр хөгжилтэй гадаад оронд мэргэжилтэн бэлтгэх, давтан сургах.

2021 оноос цааш:

- Говийн бүсэд нарны том чадлын цахилгаан станцын судалгаа хийж барьж байгуулах, цахилгаан экспортлох,
- Зүүн бүсэд атомын том чадлын цахилгаан станц барих судалгаа хийж, барьж байгуулах, цахилгаан экспортлох,
- Газрын гүний дулааныг томоохон суурин газрын дулаан хангамжийн системд ашиглах,
- Нүүрсийг боловсруулан эрчим хүчний үйлдвэрлэлд ашиглах, цахилгааны экспортын хэмжээг нэмэгдүүлэх,
- ТЭХС-ийг АУЭХС-тэй 400 кВ-ийн цахилгаан дамжуулах шугамыг барьж ашиглах.

Монгол Улсын эрчим хүчний найдвартай аюулгүй үйл ажиллагааг хангахад УИХ -аас батлан гаргах, шинэчлэх хууль эрх зүй, бодлогын баримт бичгүүд хүлээгдэж байгааг анхаарч түлш эрчим хүчний салбарын хөгжлийг дэмжих талаар хууль эрх зүйн орчинг хугацаа хойшлуулалгүй бүрдүүлэх нь нэн чухал байна. Үүнийг хэрэгжүүлэхэд УИХ -ын даргын 2009 оны 12 дугаар сарын 22 -ны 204- р захирамжаар байгуулсан УИХ -ын гишүүн А. Тлейхан ахлагчтай ажлын хэсэг шийдвэрлэх үүрэг гүйцэтгэнэ гэж найдаж байна.

